

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Олександр Сергійович Білоусов

Доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин та права, Національний університет «Одеська політехніка», пр. Шевченко, 1, Одеса, 65122, Україна

E-mail: kaf.pz@op.edu.ua,

Віталій Віталійович Гайтан

Кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та права, Національний університет «Одеська політехніка», пр. Шевченко, 1, Одеса, 65122, Україна

E-mail: kaf.pz@op.edu.ua,

Інна Борисівна Кривдіна

Кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та права, Національний університет «Одеська політехніка», пр. Шевченко, 1, Одеса, 65122, Україна

E-mail: krivdina.inna@gmail.com,

Alexander Sergeevich Belousov

Doctor of Political Science, Associate Professor, Professor of the Department of International Relations and Law, Odessa Polytechnic National University, 1 Shevchenko Ave., Odessa, 65122, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2535-5505>

Vitaliy Vitaliyovych Gaitan

Candidate of Political Science, Senior Lecturer, Department of International Relations and Law, Odessa Polytechnic National University, 1 Shevchenko Ave., Odessa, 65122, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6967-202X>

Inna Borysivna Kryvdina

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations and Law, Odessa Polytechnic National University, 1 Shevchenko Ave., Odessa, 65122, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1472-3037>

УДК: 327

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНО-ЕСТОНСЬКИХ ВІДНОСИН
У 1991 - 2021 РР.**

Received 16 November 2021; revised 02 December 2021; accepted 14 December 2021

DOI: 10.15421/352125

Анотація

Актуальність обраної тематики обумовлена важливістю поглиблення та подальшого розвитку двостороннього співробітництва між Естонією та нашою державою у таких сферах як політика, економіка, освіта, наука та культура. Естонська республіка має однакове радянське минуле з Україною й так само як й наша держава виборола собі незалежність від радянського ярма у кінці ХХ ст. це стало ключовою передумовою складання між двома державами дружніх дипломатичних відносин, які підтверджені чисельними двосторонніми договорами про співробітництво у суспільно-політичній, соціально-економічній, культурній та в інших сферах.

Метою дослідження є дослідження особливостей становлення та подальшого розвитку україно-естонських відносин з 1991 року до 2021 року.

Естонія є надійний партнер та союзник України.

Естонія та Україна підписали 72 двосторонні угоди про співпрацю та дружбу.

Ключовими напрямками співпраці між Естонією й Україною є: сприяння зміцненню демократії; розвиток торгівельних зв'язків; запровадження електронного урядування та належного врядування; розвиток цифровізації, кібербезпеки в нашій державі; підтримка бізнес-середовища; підвищення якості освіти; гуманітарна та військова допомога Україні.

Естонія сприяє вступу України в НАТО та до Європейського Союзу.

З метою підтримки демократичного розвитку в Україні Естонія підписала ряд двосторонніх договорів із іншими державами.

Поглиблення тісної співпраці між Естонією й Україною та врахування естонського досвіду у сфері електронного урядування дозволило реалізувати в нашій країні проекти «Держава в смартфоні» та

Trembita. Запровадження цих проектів в нашій державі сприяли прискоренню процесу впровадження електронних послуг; подоланню негативних проявів корупції при наданні публічних послуг; створенню умов для розвитку належного врядування.

Ключові слова: *дипломатія, Україна, Естонія, міжнародні відносини, угода, договір.*

Peculiarities of the Development of Ukrainian-Estonian Relations in 1991 – 2021

Abstract

The relevance of the chosen topic is due to the importance of deepening and developing cooperation between Estonia and Ukraine in the field of politics, economics, education, science and culture. Estonia has the same Soviet past as Ukraine and, like our state, gained its independence from Soviet rule in the late twentieth century. This has become a key precondition for the establishment of friendly diplomatic relations, which are confirmed by bilateral agreements on cooperation in socio-political, socio-economic, cultural and other spheres.

The aim of the study is to analyse the peculiarities of the formation and development of Ukrainian-Estonian relations from 1991 to 2021.

It was stressed, that Estonia is a reliable partner and ally of Ukraine.

Estonia and Ukraine have signed 72 bilateral agreements on cooperation and friendship.

The key areas of cooperation between Estonia and Ukraine are: promoting democracy; development of trade relations; introduction of electronic management and proper management; development of digitalization, cybersecurity in our state; business environment support; improving the quality of education; humanitarian and military assistance in Ukraine.

Estonia promotes Ukraine's accession to NATO and the EU.

To support democratic development in Ukraine, Estonia has signed a number of agreements with other countries.

Deepening close cooperation between Estonia and Ukraine and taking into account the Estonian experience in the field of e-government has allowed the implementation of the projects "State in a smartphone" and Trembita in our country.

The implementation of these projects has accelerated the process of implementing electronic services; overcoming the negative manifestations of corruption in the provision of public services; creating conditions for the development of good governance.

Keywords: *diplomacy, Ukraine, Estonia, international relations, agreement, treaty.*

Особенности развития украинно-эстонских отношений В 1991 - 2021 гг.

Аннотация

Актуальность выбранной темы обусловлена важностью углубления и развития сотрудничества между Эстонией и Украиной в сфере политики, экономики, образования, науки и культуры. Эстонская республика имеет одинаковое советское прошлое с Украиной и так же, как и наше государство добыло в борьбе свою независимость от советской власти в конце XX в. Это стало ключевой предпосылкой для установления дружественных дипломатических отношений, которые подтверждены двусторонними договорами о сотрудничестве в общественно-политической, социально-экономической, культурной и других сферах.

Целью исследования проанализировать особенности становления и развития украинно-эстонских отношений с 1991 года по 2021 год.

Подчеркнуто, что Эстония является надежным партнером и союзником Украины.

Эстония и Украина подписали 72 двусторонних соглашения о сотрудничестве и дружбе.

Ключевыми направлениями сотрудничества между Эстонией и Украиной являются: содействие укреплению демократии; развитие торговых связей; введение электронного управления и надлежащего управления; развитие цифровизации, кибербезопасности в нашем государстве; поддержка бизнес-среды; повышение качества образования; гуманитарная и военная помощь в Украине.

Эстония способствует вступлению Украины в НАТО и до Европейского Союза.

Для поддержания демократического развития в Украине Эстония подписала ряд договоров с другими государствами.

Углубление тесного сотрудничества между Эстонией и Украиной и учет эстонского опыта

в сфері електронного управління дозволило реалізувати в нашій країні проекти «Государство в смартфоні» і Trembita. Внедрення цих проектів сприяло прискоренню процесу впровадження електронних послуг; подоланню негативних проявів корупції при наданні публичних послуг; створенню умов для розвитку належного управління.

Ключеві слова: *дипломатія, Україна, Естонія, міжнародні відносини, угода, договір.*

Постановка проблеми.

Існування будь-якої держави в сучасному глобалізованому світі неможливе без встановлення міжнародних відносин, плідної співпраці в різних сферах суспільно-політичного, соціально-економічного, освітньо-культурного та гуманітарного життя країни та розвитку дипломатичних стосунків між державами.

Всебічний аналіз тенденцій і закономірностей розвитку сучасних міжнародних відносин є вельми актуальною тематикою в новітніх Всебічний аналіз тенденцій і закономірностей розвитку сучасних міжнародних відносин є вельми актуальною тематикою в сучасних наукових дослідженнях вчених різних наукових шкіл і напрямків. Так, різні проблеми міжнародних відносин є сферою наукових розвідок політологів, правознавців, філософів, політиків, громадських діячів та інших. Особливої значущості в наш час набуває дослідження тенденцій та особливостей становлення та розвитку дипломатичних відносин, а також співробітництво України із пострадянськими державами. Зокрема, з такою державою, як Естонія. Адже, саме цій державі вдалось стати членом НАТО й Європейського Союзу, а також впровадити в своїй державі електронне урядування та електронну демократію.

Актуальність обраної тематики обумовлена передусім важливістю аналізу становлення, поглиблення та подальшого розвитку двостороннього співробітництва між Естонією та нашою державою у сфері політики, економіки, освіти, науки та культури. У зв'язку з тим, що Естонська республіка має однакове радянське минуле з Україною й так само як й наша держава виборола собі незалежність від радянського ярма у кінці ХХ ст. це стало ключовою передумовою складання між двома державами дружніх дипломатичних відносин, які підтверджені чисельними двосторонніми договорами про співробітництво у

суспільно-політичній, соціально-економічній, культурній та в інших сферах. Не можна не погодитися з думкою, Надзвичайного і Повноважного Посла України в Естонії Віктора Крижанівського, якій при характеристиці україно-естонських відносин, звернув увагу на тому, що «Республіка Естонія являється однією з найкращих друзів і партнерів України. Це одна із країн, яка завжди готова нам допомагати і дбає про те, щоб Україна ставала міцною як суверенна держава» [Estonia is one 2016].

Україна й Естонія дійсно має багато спільних рис, окрім радянського минулого. Обидві держави підтримують двосторонні дружні відносини з 1991р. Крім того, наша країна й Естонія мають схожі погляди щодо власного вектора зовнішньополітичного курсу, а також спільні прагнення у соціально-економічній та політичній сфері. Естонія завжди рішуче підтримує суверенітет, територіальну цілісність та недоторканість України. Урядом Естонії засуджено анексію Криму Російською Федерацією. Ключовим об'єднуючим фактором Естонії й України є спільне протистояння Російській агресії.

Тому подальша підтримка дипломатичних відносин та розвиток двосторонньої українсько-естонського співробітництва в різних сферах є на часі.

Аналіз досліджень і публікацій.

Окремі аспекти україно-естонських відносин вже частково висвітлені у науковому доробку вітчизняної науки. Зокрема, зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні зв'язки Естонії на початку ХХІ століття частково проаналізовані у публікації В.Снагощенка.

Багато уваги в останні роки вітчизняні дослідники приділяють аналізу та врахуванню естонського досвіду щодо впровадження електронного урядування в нашій державі. Так, у дослідженні Н.Філіпової та В.Жовток здійснено порівняння показників Естонії та

України щодо ступеня розвитку електронного урядування в Естонії й в Україні. Автори наголосили на необхідності врахування досвіду цієї держави, якій може стати підґрунтям для комплексного розгортання e-government 1.0 і e-government 2.0 в Україні.

Різні аспекти електронного урядування Естонії з позицій врахування й впровадження естонського досвіду в Україні розглянуто в низці публікацій: О.Бутник, Л.Зіничка, А.Немеш, А.Рівної, І.Дульської, О.Терещенко В.Воліка, Ю.Ложмець, О. Давидової, С.Спринчук, Д.Швеця та інших науковців. У дослідженні П.Гутник проаналізовано окремі особливості євроінтеграційних процесів в Україні на основі балтійського досвіду.

Серед іноземних дослідників тематики, виокремимо роботу Кетрін Коттрелл Студемейер, в якій проаналізовано програми співпраці США, Естонії та НАТО в умовах кризи в Україні. Втім, попри наявності значного масиву наукового матеріалу проблему естонсько-українських відносин та двосторонньої співпраці не можна вважати повністю пізною. Подальшого розгляду вимагає проблема з'ясування основних тенденцій та напрямків україно-естонських відносин на сучасному етапі.

Метою дослідження є дослідження особливостей становлення та розвитку україно-естонських відносин з 1991 року до 2021 року.

Виклад основного матеріалу.

Підкреслимо, що саме Естонія була є однією із перших держав, яка після оголошення акту про незалежність України 24 серпня 1991р. вже через 2 дні, тобто 26 серпня 1991р. визнала цей Акт про незалежність України законним. 9 грудня 1991р. після офіційного оголошення результатів Всеукраїнського референдуму про незалежність України, що відбувся в нашій державі 3 грудня 1991р. Естонська республіка визнала незалежність України. Майже через місяць після референдуму 4 січня 1992р. було відкрито Посольство Естонської Республіки в Україні. Щодо посольства України в Естонській Республіці, то воно було відкрито 1 жовтня 1993р. [Політичні відносини між Україною 2012].

Впродовж 30 років незалежності нашої держави між Естонією та Україною було підписано 72 двосторонні угоди (*підраховано авторами*) про співпрацю та дружбу. Означені українсько-естонські угоди створили політико-правову базу для розвитку двосторонніх відносин у політичній, економічній, соціальній, правовій, науково-технічній, інформаційній, транспортній, торговій, промисловій, митній, туристичній, охорони навколишнього середовища, гуманітарній, освітній, культурній, оборонній сферах [Bilateral agreements of Ukraine 2012].

Ключовими напрямками міжнародної співпраці між Естонією й Україною на різних рівнях є:

– Створення умов для зміцнення демократії в органах публічної влади, у тому числі запровадження електронного урядування та інформаційних телекомунікаційних рішень до публічного управління, запровадження практики належного врядування, цифровізації, кібербезпеки тощо. Зокрема, прем'єр-міністр України Денис Шмигаль, під час зустрічі з естонським прем'єр-міністром у жовтні 2021р. підкреслив, що «Цифровізація та електронне урядування є пріоритетом нашої співпраці з Естонією». Крім того, очільник українського Уряду подякував Естонію за рішучу підтримку в отриманні Україною членства в Об'єднаному центрі передових технологій з кібероборони НАТО, що базується у столиці Естонії у м. Таллінні [Prime Ministers of Ukraine 2021].

– Всебічна підтримка бізнес-середовища в обох державах. Зазначимо, що в Естонії зареєстровано ряд представництв підприємств та організацій України, у тому числі організації зі спільним україно-естонським капіталом. Так, на ринку Естонії вже не один рік успішно розвивається мережа дистрибуторських фірм, які здійснюють реалізацію продукції українського виробництва, зокрема; ОУ «Reisona» (ЗАТ «Одеський консервний завод»), ТОВ «Сандора»), ОУ «Ukrsildest» (Бердянське риболовне підприємство «Бриз»), ОУ «EstOdes» (ЗАТ «Одеський завод шампанських вин»), ЗАТ «Шустов-спирт», НПО «Масандра»), ОУ «Noires» (Кондитерська корпорація «Roshen») та інші [Чорногор 2017: 69].

– Підвищення якості освіти [Bilateral agreements of Ukraine 2012] через підписання договорів та угод про співпрацю у галузі науки, освіти між вищими навчальними закладами України й Естонії.

– Гуманітарна сфера. Для Естонії Україна являється однією з пріоритетних країн щодо розвитку двостороннього співробітництва в гуманітарній сфері. Так, починаючи з 2015 року гуманітарна допомога Україні від Естонії становила близько 2,7 млн євро на рік [Development Co-operation 2021].

– Торгівля. У 2018р. Україна посіла 22-ге місце серед зовнішньоторговельних партнерів Естонії з товарооборотом 200 млн. євро за рік. Експорт українських товарів склав 12%, а імпорт – 28%. З Естонії в Україну ввозять переважно хімічну продукцію. Більшість товарів, що були ввезені в Україну – це різноманітні суміші та мастики, лакофарбові матеріали, ліки та косметика. На другому місці серед товарів, які були ввезені в Україну з Естонії були машини та обладнання, що складає 17% за рік. 13% естонського імпорту в нашу державу це передусім продукти тваринного походження (передусім рибні продукти) [Estonia and Ukraine 2021].

– Військова сфера. Підкреслимо, що військове співробітництво між Естонією та Україною щороку зростає. Естонія надає постійну підтримку Україні у різних питаннях військової сфери. Зокрема, підрозділи спеціальних операцій Естонії у співпраці з підрозділами спецоперацій США проводять підготовку українських підрозділів спеціального призначення, які беруть участь у військових операціях у Донецькій та Луганській областях. Естонський оздоровчий центр «Seli» запропонував реабілітаційне лікування бійцям, пораненим під час бойових дій на Донеччині [Minister of Defence Hanso 2016].

– Сприяння у проблемі вступу України в НАТО. Естонія є активним прихильником проведення спільних естонсько-українських дій спрямованих проти агресії Російської Федерації. Зокрема, під час проведення у м. Ризі (Латвія) Північноатлантичної ради НАТО, яка відбулась 1 грудня 2021р. міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів перего-

вори з міністеркою закордонних справ Естонії Євою-Марією Лійметс. У результаті цих переговорів між високопосадовцями української сторони вдалось заручилась підтримкою Естонії щодо двосторонньої та багатосторонньої співпраці на всіх рівнях в рамках НАТО у справі мобілізації міжнародного тиску з метою стримування РФ від ескалації конфлікту та відновлення територіальної цілісності нашої держави [Dmytro Kuleba and 2021].

– Підтримка Естонією євроінтеграційного вектору зовнішньополітичного курсу нашої держави на міжнародному рівні. Так, 19 травня 2021р. Президент України Володимир Зеленський і прем'єр-міністр Естонії Каєю Каллас підписали спільну заяву на підтримку вступу України до ЄС. У документі наголошено на «готовності Естонії підтримати майбутній вступ України до ЄС» [Estonia has signed 2021]. Кая Каллас на цій зустрічі, наголосила, що «Україна назавжди у серці естонського народу. І ми весь час максимально намагаємося підтримати Україну на всіх можливих майданчиках – це Європейський Союз, НАТО, ООН» [President of Ukraine and Prime Minister 2021].

Підкреслимо, всі шість українських Президентів (*нідраховано автором*) перебуваючи на посту Президента України здійснили візити до Естонської республіки або зустрічались з естонськими Президентами. Так, 26 листопада 2019р. під час зустрічі Володимира Зеленського з Президентом Естонії Керсті Кальюлайд між державами було підписано спільний договір про подальшу співпрацю. В.Зеленський висловив подяку Естонії за підтримку нашої держави у питаннях: євроатлантичних прагнень нашої держави; зусиль України щодо реформування сектору безпеки та оборони, які мають відповідати стандартам НАТО; військової підготовки та співпраці у сфері кібербезпеки [Presidents of Ukraine and Estonia 2019].

Естонська республіка на міжнародній арені виступає в ролі союзника України та захисника українських інтересів. Так, у 2021р. Естонія підписала ряд двосторонніх договорів із іншими державами з метою підтримки демократичного розвитку в Україні.

21 червня 2021р. із Сполученими Штатами Америки та Естонією було укладено меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в галузі розвитку в Україні (далі Меморандум). В означеному Меморандумі підтверджено необхідність впровадження в Україні шість естонських проектів (проект «Фестиваль думок 2021», пілотна програма Export Academy, Програма «Європейська ініціатива з кібербезпеки», проект Естонського центру Східного партнерства є підвищення соціальної стійкості Західної України, проект Міжнародного центру оборони та безпеки у рамках партнерства з розвитку). Всього на означені проекти виділено 845.453 євро. Половину загальної суми покриватимуть Естонія та США [Estonia and United States 2021].

Аналогічна двостороння «Спільна декларація про співробітництво щодо розвитку України» була підписана генеральним секретарем міністерства закордонних справ Йонатаном Всевіоводом і послом Швеції в Естонії Мікаелем Ерікссоном 22 вересня 2021р. Й.Всевіовод підкреслив, що після підписання цієї спільної декларації Естонія «може більш ефективно сприяти євроатлантичній інтеграції України, просувати в ній процес демократизації та належного управління, розвивати освіту, бізнес, електронні послуги та кібербезпеку» [Estonia and Sweden sign 2021].

Спалах пандемії COVID-19, що охопив у 2020р. весь світ й продовжує тривати до сьогодні змусив уряди всіх держав активно розвивати електронне урядування та надавати публічні (адміністративні) послуги за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ). Адже, в умовах соціального дистанціювання саме застосування інструментів електронного урядування (електронний уряд) створює умови для стимулювання онлайн взаємодії між урядом і громадянами. Крім того, платформи електронного уряду можна використовувати для управління державою в умовах кризи, пандемії тощо.

Підкреслимо, що лише Естонії з усіх колишніх радянських республік вдалось досягти значних успіхів у сфері розвитку в своїй державі електронного урядування. Про це свідчить данні найбільш вагомому в світі рейтин-

гу під назвою «Індекс розвитку електронного уряду (E-Government Development Index (далі EGDI))».

Індекс розвитку електронного уряду показує стан розвитку електронного уряду в державах-членах Організації Об'єднаних Націй. EGDI є складним виміром трьох показників електронного уряду, а саме: надання онлайн-послуг, телекомунікаційне підключення та людський потенціал [E-Government Development Index 2021].

Згідно з індексом розвитку електронного уряду за 2020р. Естонія посіла 3 місце у світі (перше місце належить Данії, а на другому місці перебуває Південна Корея). У попередньому індексі розвитку електронного уряду за 2018 р. естонська республіка була на 16-му місці. Щодо України, то відповідно до індексу розвитку електронного уряду за 2020р. наша держава посіла 69 місце, а в індексі розвитку електронного уряду за 2018р. нашій державі належало 82 місце [United Nations E-Government 2020].

Отже, лише за два роки Естонії вдалось потрапити із двадцятки держав з високим показником розвитку електронного урядування до трійки лідерів країн з дуже високим індексом розвитку електронного уряду. Поглиблення тісної співпраці між Естонією й Україною та врахування естонського досвіду дозволило реалізувати в нашій країні передвиборчу президентську програму В.Зеленського «Держава в смартфоні».

Зазначимо, що Естонія була першою у світі державою, яка запровадила електронну взаємодію між реєстрами та ID-картками, провела в своїй країні електронні вибори та досягла показника 99% онлайн-сервісів, надала можливість «електронного громадянства» – досвід цієї країни в сфері електронного урядування й електронної демократії дійсно є винятковим. Наша мета — застосувати найсучасніші й інноваційні технології та підходи для реалізації концепції «Держава у смартфоні», щоб зробити швидкий стрибок і пропустити кілька еволюційних етапів, де це можливо», – наголосив радник Президента України М.Федоров [Ukraine and Estonia to deepen cooperation 2019].

Тому нашій державі є вельми потрібна та корисна подальша плідна двостороння україно-естонська співпраця саме у сфері електронного урядування. На цій тезі наголосив український прем'єр-міністр Денис Шмигаль під час зустрічі зі своєю естонською колегою Кайою Каллас. «Цифровізація й електронне урядування являються пріоритетом нашої співпраці. Досягнення Естонії в цій сфері визнані в усьому світі, є дорогою для України. Хочу висловити щиру подяку естонській стороні за сприяння в реалізації проекту «Держава у смартфоні», – зазначив Шмигаль [Ukraine, Estonia prime ministers talk 2021].

26 листопада 2019р. Міністерство цифрової трансформації України та Міністерство економіки та зв'язку Естонської Республіки підписали Меморандум про співробітництво у сфері цифрових трансформацій. Головною метою Меморандуму є створення та розвиток механізмів співпраці щодо сталого цифрового розвитку, побудови цифрової економіки, впровадження цифрових інновацій, побудови електронного мобільного управління, розвитку електронної демократії, інформаційного суспільства, цифрових навичок та цифрового права громадян, національних електронних інформаційних ресурсів, широкосмугового Інтернету та телекомунікаційної інфраструктури, електронної комерції та ІТ-індустрії [Memorandum of cooperation 2019].

Загалом, як відзначив естонський прем'єр-міністр Юрі Ратас. «Естонія проводить з Україною близько 40 проектів співпраці на рік, основний акцент зроблено саме на зміцненні демократії, у тому числі через розвиток електронного уряду, підтримку бізнес-середовища та підвищення якості освіти. У зв'язку з поширенням коронавірусу ми також приділяємо більше уваги сфері охорони здоров'я» [The Prime Ministers of Estonia and Ukraine 2020].

Завдяки багаторічному плідному співробітництву Міністерства цифрової трансформації України, вітчизняної ІТ-компанії SoftExpansion з естонською ІТ-компанією Cybernetica (компанія брала участь у створенні багатьох цифрових сервісів Естонії, серед яких є найбільша в країні інфраструкту-

ра обміну даними X-Road та система i-voting), в нашій державі на базі Unified Exchange Platform, або уніфікованої платформи обміну UXР Cybernetica була розроблена спеціально для потреб українців Trembita [Deployment of Trembita system 2021].

Trembita – це обмін даними, який сприяє взаємодії між органами влади та місцевими органами влади. Сьогодні в Україні понад 80 різних організацій беруть участь в Trembita, тим самим забезпечено основу для більш ефективного та всебічного надання державних послуг [Plantera 2021].

Отже, результатом співпраці Міністерства цифрової трансформації України з вітчизняною ІТ-компанією SoftExpansion й естонської ІТ-компанії Cybernetica стала поява нового й якісного продукту, який адаптований до українських реалій й дозволяє впровадити електронні послуги в Україні; подолати негативні прояви корупції при наданні публічних послуг; створити умови для успішного розвитку належного врядування в нашій державі.

Висновки.

Проведене дослідження особливостей становлення та розвитку україно-естонських відносин з 1991 року до 2021 року, дозволило прийти до наступних висновків.

Естонія впродовж 30-ті років незалежності України була й залишається надійним партнером та союзником України. Україна й Естонія має багато спільних рис, до яких слід віднести радянське минуле. Обидві держави підтримують двосторонні дружні відносини з 1991 року. Наша держава й Естонія мають схожі погляди щодо власного вектора зовнішньополітичного курсу, а також спільні прагнення у соціально-економічній та політичній сфері. Естонія виступає за підтримку суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості України. Естонія засудила анексію Криму РФ.

Встановлення дипломатичних відносин між Естонією та Україною сприяло активному діалогу, результатом якого стало підписання 72 двосторонніх угод про співпрацю та дружбу. Підписання означених чисельних угод та договорів дозволило створити розгалужену політико-правову базу для подальшого розвитку двосторонніх відносин у політич-

ній, економічній, соціальній, правовій, науково-технічній, інформаційній, транспортній, торговій, промисловій, митній, туристичній, охорони навколишнього середовища, гуманітарній, освітній, культурній, оборонній сферах.

Ключовими напрямками двосторонньої співпраці між Естонією й Україною є: сприяння зміцненню демократії, електронного урядування, запровадження практики належного врядування, цифровізації, кібербезпеки в нашій державі; підтримка бізнес-середовища; підвищення якості освіти; гуманітарна та військова допомога Україні, а також торгівля.

Наші естонські партнери на міжнародній арені сприяють вступу України в НАТО та до Європейського Союзу, а також виступають за проведення спільних естонсько-українських дій проти агресії Російської Федерації.

Всі шість українських Президентів час

свого перебування на посту Президента України здійснили візити або зустрічались з Президентом Естонської республіки.

Естонська республіка на міжнародній арені виступає в ролі союзника України та захисника українських інтересів. Естонія підписала ряд двосторонніх договорів із іншими державами з метою підтримки демократичного розвитку в Україні.

Поглиблення тісної співпраці між Естонією й Україною та врахування естонського досвіду у сфері електронного урядування дозволило реалізувати в нашій країні проекти «Держава в смартфоні» та Trembita. Запровадження проектів «Держава в смартфоні» та Trembita сприяли прискоренню процесу впровадження електронних послуг; подоланню негативних проявів корупції при наданні публічних послуг; створенню умов для розвитку належного врядування в нашій державі.

Бібліографічні посилання

- Bilateral agreements of Ukraine and Estonia. (2012). *Embassy of Ukraine in the Republic of Estonia* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://estonia.mfa.gov.ua/en/partnership/105-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-jestonijeju> (дата звернення 08.11.2021)
- Deployment of Trembita system in Ukraine a milestone for Estonian digitisation efforts (2021). *E-estonia* April 22, 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://e-estonia.com/deployment-of-trembita-system-in-ukraine-a-milestone-for-estonian-digitisation-efforts/> (дата звернення 13.11.2021)
- Development Co-operation and Humanitarian Aid. (2021). *Embassy of Estonia. Kiev.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kyiv.mfa.ee/en/development-co-operation-and-humanitarian-aid/> (дата звернення 14.11.2021)
- Dmytro Kuleba and Eva-Maria Liimets agree on joint opposition of Ukraine and Estonia to aggressive actions of the Russian Federation. (2021). *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.* 03 December 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-and-eva-maria-liimets-agree-joint-opposition-ukraine-and-estonia-aggressive-actions-russian-federation> (дата звернення 18.10.2021)
- E-Government Development Index (EGDI).* (2021). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index> (дата звернення 14.11.2021)
- Estonia and Sweden sign a joint declaration on development cooperation in Ukraine. (2021). *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia.* 22. September 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vm.ee/en/news/estonia-and-sweden-sign-joint-declaration-development-cooperation-ukraine> (дата звернення 14.11.2021)
- Estonia and Ukraine. Business Relations (2021). *The Ukrainian-Estonian Chamber of Commerce (UECC).* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uecc.ee/estonia-and-ukraine/> (дата звернення 20.10.2021)
- Estonia and United States Sign a Memorandum of Understanding on Development Cooperation US. (2021). *Embassy Estonia.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ee.usembassy.gov/2021-06-22/> (дата звернення 13.11.2021)
- Estonia has signed a document of readiness to support Ukraine's accession to the EU. (2021). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://crimea.suspilne.media/en/news/4195> (дата звернення 14.11.2021)
- Estonia is one of the best Ukraine's friends and partners – diplomat. (2016). *UCMC press center.* 28.12.2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uacrisis.org/en/> (дата звернення 08.11.2021)
- Memorandum of cooperation in the field of digital transformation was signed in presence of the Presidents of

- Ukraine and Estonia (2019). *President of Ukraine Volodymyr Zelenskyu. Official website* 26 November 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/en/news/u-prisutnosti-prezidentiv-ukrayini-ta-estoniyi-pidpisano-mem-58585> (дата звернення 05.11.2021)
- Minister of Defence Hanso wants to expand defence related cooperation with Ukraine. (2016). *Ministry of Defence of Estonia*. 29. August 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kaitseministeerium.ee/en/news/minister-defence-hanso-wants-expand-defence-related-cooperation-ukraine> (дата звернення 13.01.2021)
- Plantera, Federico. (2021). The path towards e-governance in Ukraine. *Ega*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ega.ee/success_story/path-towards-egovernance-ukraine/ (дата звернення 16.10.2021)
- President of Ukraine and Prime Minister of Estonia signed Joint Statement in support of Ukraine's accession to EU. President of Ukraine. (2021). *Volodymyr Zelenskyu. Official website* 19 May 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-ukrayinskoyi-derzhavi-ta-premyer-ministri-estoniyi-pidp-68537> (дата звернення 12.11.2021)
- Presidents of Ukraine and Estonia signed a joint statement on further cooperation between the countries. (2019). *Ministry of Defence of Ukraine*. 2019-11-26. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/en/news/2019/11/26/presidents-of-ukraine-and-estonia-signed-a-joint-statement-on-further-cooperation-between-the-countries/> (дата звернення 14.11.2021)
- Prime Ministers of Ukraine and Estonia discussed cooperation in the field of digitalization and cybersecurity. Communications Department of the Secretariat of the CMU. (2021). *Government portal. Official website*. 13 October 2021р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/premyer-ministri-ukrayini-j-estoniyi-obgovorili-spivpracyu-u-sferi-cifrovizaciyi-ta-kiberbezpeki> (дата звернення 11.11.2021)
- The Prime Ministers of Estonia and Ukraine signed an agreement to facilitate bilateral co-operation. (2020). *Valitsus. Accessibility*. 27.11.2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.valitsus.ee/en/news/prime-ministers-estonia-and-ukraine-signed-agreement-facilitate-bilateral-co-operation> (дата звернення 13.11.2021)
- Ukraine and Estonia to deepen cooperation for the implementation of President Volodymyr Zelenskyu's "A State in a Smartphone". (2019). *President of Ukraine Volodymyr Zelenskyu* 12 June 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-ta-estoniya-pogliblyat-spivpracyu-dlya-realizaciyi-55861> (дата звернення 08.11.2021)
- Ukraine, Estonia prime ministers talk cooperation in digitalization, cybersecurity. (2021). *Ukrinform.net*. 13 October 2021р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.net/rubric-politics/3332451-ukraine-estonia-prime-ministers-talk-cooperation-in-digitalization-cybersecurity.html> (дата звернення 11.11.2021)
- United Nations E-Government Survey 2020. Department of Economic and Social Affairs. Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development*. (2020). UNITED NATIONS. New York.
- Політичні відносини між Україною та Естонією*. (2012). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/104-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-jestoniyeju> (дата звернення 09.11.2021)
- Чорногор, Я.О. (2017). *Естонія, в: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа. Наук. ред. 1-го тому А.Г.Бульвінський*. (Країни світу і Україна: енциклопедія: в 5т. Редкол.: А.І.Кудряченко та ін. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»). Київ: Видавництво «Фенікс», 49-70.

References

- Bilateral agreements of Ukraine and Estonia. (2012). *Embassy of Ukraine in the Republic of Estonia* Retrieved 08 November, 2021 from <https://estonia.mfa.gov.ua/en/partnership/105-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-jestoniyeju>
- Chornohor, Ya.O. (2017). *Estonia* [Estonia], in: *Pivnichna Yevropa. Zakhidna Yevropa. Pivdenna Yevropa*. (Krainsy svitu i Ukraina: entsyklopediia: v 5t. DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy»). Kyiv: Vydavnytstvo «Feniks», 49-70. (in Ukrainian)
- Deployment of Trembita system in Ukraine a milestone for Estonian digitisation efforts (2021). *E-estonia* April 22, 2021. Retrieved 13 November, 2021 from <https://e-estonia.com/deployment-of-trembita-system-in-ukraine-a-milestone-for-estonian-digitisation-efforts/>
- Development Co-operation and Humanitarian Aid. (2021). *Embassy of Estonia. Kiev*. Retrieved 14 November,

- 2021 from <https://kyiv.mfa.ee/en/development-co-operation-and-humanitarian-aid/>
- Dmytro Kuleba and Eva-Maria Liimets agree on joint opposition of Ukraine and Estonia to aggressive actions of the Russian Federation. (2021). *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. 03 December 2021. Retrieved 18 October, 2021 from <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-and-eva-maria-liimets-agree-joint-opposition-ukraine-and-estonia-aggressive-actions-russian-federation>
- E-Government Development Index (EGDI)*. (2021). Retrieved 14 November, 2021 from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index>
- Estonia and Sweden sign a joint declaration on development cooperation in Ukraine. (2021). *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia*. 22. September 2021. Retrieved 14 November, 2021 from <https://vm.ee/en/news/estonia-and-sweden-sign-joint-declaration-development-cooperation-ukraine>
- Estonia and Ukraine. Business Relations (2021). *The Ukrainian-Estonian Chamber of Commerce (UECC)*. Retrieved 20 October, 2021 from <https://uecc.ee/estonia-and-ukraine/>
- Estonia and United States Sign a Memorandum of Understanding on Development Cooperation US. (2021). *Embassy Estonia*. Retrieved 13 November, 2021 from <https://ee.usembassy.gov/2021-06-22/>
- Estonia has signed a document of readiness to support Ukraine's accession to the EU. (2021). Retrieved 14 November, 2021 from <https://crimea.suspilne.media/en/news/4195>
- Estonia is one of the best Ukraine's friends and partners – diplomat. (2016). *UCMC press center*. 28.12.2016. Retrieved 08 November, 2021 from <https://uacrisis.org/en/>
- Memorandum of cooperation in the field of digital transformation was signed in presence of the Presidents of Ukraine and Estonia (2019). *President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy. Official website* 26 November 2019. Retrieved 05 November, 2021 from <https://www.president.gov.ua/en/news/u-prisutnosti-prezidentiv-ukrayini-ta-estoniyi-pidpisano-mem-58585>
- Minister of Defence Hanso wants to expand defence related cooperation with Ukraine. (2016). *Ministry of Defence of Estonia*. 29. August 2016. Retrieved 13 January, 2021 from <https://kaitseministeerium.ee/en/news/minister-defence-hanso-wants-expand-defence-related-cooperation-ukraine>
- Plantera, Federico. (2021). The path towards e-governance in Ukraine. *Ega*. Retrieved 16 October, 2021 from https://ega.ee/success_story/path-towards-egovernance-ukraine/
- Politychni vidnosyny mizh Ukrainoiu ta Estoniieiu* [Political relations between Ukraine and Estonia] (2012) Retrieved 09 November, 2021 from <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/104-politychni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-jestonijeju> (in Ukrainian)
- President of Ukraine and Prime Minister of Estonia signed Joint Statement in support of Ukraine's accession to EU. President of Ukraine. (2021). *Volodymyr Zelenskyy. Official website* 19 May 2021. Retrieved 12 November, 2021 from <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-ukrayinskoyi-derzhavi-ta-premyer-ministr-estoniyi-pidp-68537>
- Presidents of Ukraine and Estonia signed a joint statement on further cooperation between the countries. (2019). *Ministry of Defence of Ukraine*. 2019-11-26. Retrieved 14 November, 2021 from <https://www.mil.gov.ua/en/news/2019/11/26/presidents-of-ukraine-and-estonia-signed-a-joint-statement-on-further-cooperation-between-the-countries/>
- Prime Ministers of Ukraine and Estonia discussed cooperation in the field of digitalization and cybersecurity. Communications Department of the Secretariat of the CMU. (2021). *Government portal. Official website*. 13 October 2021p. Retrieved 11 November, 2021 from <https://www.kmu.gov.ua/en/news/premyer-ministri-ukrayini-j-estoniyi-obgovorili-spivpracyu-u-sferi-cifrovizaciyi-ta-kiberbezpeki>
- The Prime Ministers of Estonia and Ukraine signed an agreement to facilitate bilateral co-operation. (2020). *Valitsus. Accessibility*. 27.11.2020. Retrieved 13 November, 2021 from <https://www.valitsus.ee/en/news/prime-ministers-estonia-and-ukraine-signed-agreement-facilitate-bilateral-co-operation>
- Ukraine and Estonia to deepen cooperation for the implementation of President Volodymyr Zelenskyy's "A State in a Smartphone". (2019). *President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy* 12 June 2019. Retrieved 08 November, 2021 from <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-ta-estoniya-pogliblyat-spivpracyu-dlya-realizaciyi-55861>
- Ukraine, Estonia prime ministers talk cooperation in digitalization, cybersecurity. (2021). *Ukrinform.net*. 13 October 2021p. Retrieved 11 November, 2021 from <https://www.ukrinform.net/rubric-politics/3332451-ukraine-estonia-prime-ministers-talk-cooperation-in-digitalization-cybersecurity.html>
- United Nations E-Government Survey 2020. Department of Economic and Social Affairs. Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development*. (2020). UNITED NATIONS. New York.